

**แนวทางการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ
(Waldorf Approach)**

แนวทางการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ
(Waldorf Approach)

371.39 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 น **แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย
ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามบริบทไทย : แนวทางการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ แบบวอลดอร์ฟ (Waldorf Approach)**
46 หน้า

ISBN (ชุด) : 978-616-270-385-0

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
2. การเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟ
3. Waldorf Approach

แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายในสถานพัฒนา เด็กปฐมวัยตามบริบทไทย : แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบวอลดอร์ฟ (Waldorf Approach)

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 35/2565

ISBN (ชุด) : 978-616-270-385-0

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2565

จำนวนพิมพ์ 150 เล่ม

พิมพ์เผยแพร่โดย สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ : 0 2668 7123 ต่อ 2447, 2439

โทรสาร : 0 2243 1129

Website : www.onec.go.th

พิมพ์ที่ บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด

19/25 หมู่ 8 ถนนเต็มรัก-หนองกางเขน

ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110

โทรศัพท์ : 0 2150 9676-8

โทรสาร : 0 2150 9679

E-mail : 21centuryprint@gmail.com

Website : www.21century.co.th

ในปัจจุบันสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็น
ศูนย์กลางผ่าน “กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม” ซึ่งแท้จริงแล้วยังมี
แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
ทางเลือกอื่นที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหลายแห่งได้ปรับ
ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก
ปฐมวัย มาเป็นระยะยาวนาน โดยมีความแตกต่างกันไปตาม
แนวคิด หลักการ ปรัชญา ทรรศนะ หรือความเชื่อของผู้บริหาร
ครู และผู้ปกครอง รวมถึงความต้องการในการส่งเสริม
สนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามความพร้อมของ
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่ง หากแต่สามารถสะท้อน
ผลสำเร็จทางด้านพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามแนวทางการ
จัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางเลือกรุ่น ๆ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงาน
ด้านนโยบายการศึกษาของประเทศ และเป็นฝ่ายเลขานุการ
ของคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัยตาม
พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ได้ร่วมกับ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ดำเนินโครงการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือนวัตกรรม
ทางการศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่หลากหลาย
ตามบริบทของแต่ละพื้นที่และเพื่อเป็นการขยายผลจากการ
ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดหนังสือเล่มเล็ก

รวมทั้งหมด 6 เล่ม ประกอบด้วย เล่มที่ 1 แนวทางการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคป (High/Scope Approach)
เล่มที่ 2 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ
(Waldorf Approach) เล่มที่ 3 แนวทางการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี (Montessori Approach) เล่มที่ 4
แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ (Project
Approach) เล่มที่ 5 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ
ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผ่าน “กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม” และ
เล่มที่ 6 แนวทางการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมอง EF
(Executive Functions)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณ
คณะผู้วิจัย จากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย
จนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และ
ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้ร่วมให้
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อให้รายงานการศึกษาวิจัย
และชุดหนังสือเล่มเล็กมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ
ส่งเสริมพัฒนาการเด็กสามารถแนวทางการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยดังกล่าวไปปรับประยุกต์ใช้
ให้สอดคล้องกับแต่ละบริบทของพื้นที่ต่อไปได้อย่างแท้จริง

(ดร.อรรณพ สัจวาณี)

เลขาธิการสภาการศึกษา

การจัดการศึกษาแบบอนุบาลวอลดอร์ฟ.....	1
ความเป็นมนุษย์ประกอบไปด้วย 3 มิติ.....	2
พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กตามการศึกษาแบบ วอลดอร์ฟ.....	4
หลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบอนุบาล วอลดอร์ฟ.....	6
♥ มีแบบแผนและจังหวะสม่ำเสมอ (Rhythm).....	7
♥ มีการทำกิจกรรมซ้ำ (Repetition).....	12
♥ มีความเคารพในสรรพสิ่ง (Reverence).....	13
องค์ประกอบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของ ของอนุบาลวอลดอร์ฟในช่วงอายุ 0-7 ปี.....	14
กิจกรรมพื้นฐานในอนุบาลวอลดอร์ฟ.....	19
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของอนุบาลบ้านรัก.....	25
สื่อและวัสดุอุปกรณ์.....	28
การจัดสภาพแวดล้อม.....	29
บรรณานุกรม.....	36

การจัดการศึกษาแบบอนุบาลลดออร์ฟ

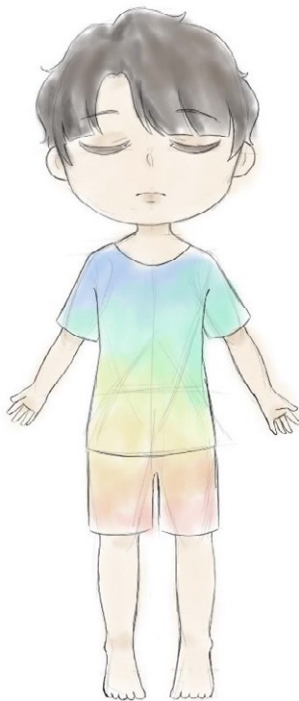
คำนึงถึงศักยภาพในตัวเด็กแต่ละคน โดยเอื้ออำนวยให้เด็กได้ค้นพบพลัง ความกระตือรือร้น และปัญญาที่ตนเองมีอยู่ ไม่ใช่มุ่งจะนำข้อมูลความรู้จากภายนอกใส่เข้าไปให้เด็ก เพราะเด็กในช่วง 7 ปีแรกเป็นช่วงเวลาสำคัญของมนุษย์ที่ควรได้รับการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เด็กเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

ความเป็นมนุษย์ประกอบไปด้วย 3 มิติ คือ

 รูปร่าง (Body) เป็นส่วนที่ประกอบขึ้นเป็นรูปร่างของมนุษย์ ทำให้มนุษย์สามารถรับรู้โลก รู้จักตัวเองและสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนสามารถลงมือกระทำการต่าง ๆ ได้

 จิตใจ (Soul) เป็นความรู้สึกภายในใจ ทำให้เกิดความรู้สึกต่อตัวเอง ต่อโลก และสิ่งต่าง ๆ

 จิตวิญญาณ (Spirit) เป็นมิติซึ่งก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในตน และนำไปสู่การแสวงหาความเป็นจริงแห่งชีวิต

Spirit

Soul

Body

ความเป็นมนุษย์ทั้ง 3 มิติ แสดงออกมาโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ ● ●

มิติทางกายภาพ แสดงออกมาผ่านการกระทำของมนุษย์ นั่นคือ ผ่านสองมือ (Hands) หรือการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ ล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำที่แฝงเร้นไปด้วยพลังเจตจำนง (Will) ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเป็นไปโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น การพัฒนาพลังเจตจำนง ให้มุ่งไปในทิศทางที่ถูกต้อง และ งดงามจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับมนุษย์

มิติทางใจ แสดงออกมาผ่านความรู้สึกต่าง ๆ ของมนุษย์ กล่าวคือ ผ่านหัวใจ (Heart) การพัฒนาความรู้สึก (Feeling) ต่าง ๆ ให้เปี่ยมล้นด้วยความงดงาม จึงเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์

มิติทางจิตวิญญาณ จะสามารถเข้าใจได้โดยผ่านสมอง (Head) ได้แก่ การคิด (Thinking) หรือการใช้ปัญญาเพื่อทำความเข้าใจ ต่อความเป็นจริงในโลกและทางธรรม ดังนั้น การพัฒนาความคิดของมนุษย์จึงจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งการเข้าใจ สิ่งต่าง ๆ ตามภาวะที่เป็นจริง

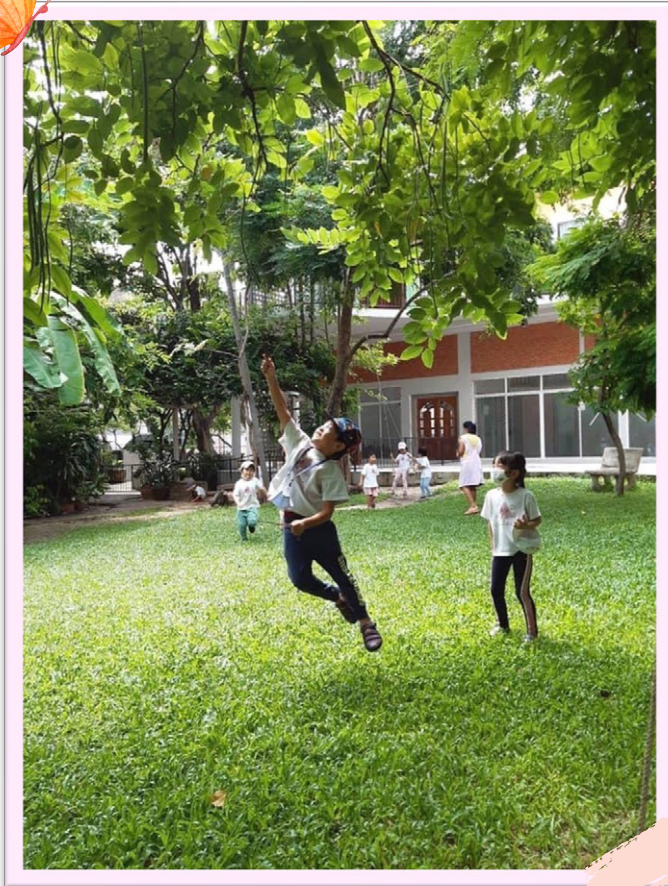
พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กตามการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ

รูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) แบ่งพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กในระบบการศึกษา ครอบคลุมพัฒนาการ 3 ช่วง ช่วงละ 7 ปี คือ ตั้งแต่แรกเกิด ถึงอายุ 21 ปี ซึ่งแต่ละช่วงมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ ● ●

ช่วงอายุ	พัฒนาการของระบบในร่างกาย	กิจกรรมภายใน	ระดับการตระหนักรู้ขณะเรียน	สิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้	การเรียนรู้ที่จำเป็น
0-7 ปี	ระบบย่อยอาหาร และการเจริญเติบโตของแขนขาเพื่อสร้างร่างกาย	เจตจำนง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ (willing)	ภาวะฝัน	ความประทับใจในผู้ที่เป็นตัวแบบ	จำเป็นต้องเรียนรู้ว่าโลกนี้ดี
7-14 ปี	ระบบการหายใจ และการเต้นของหัวใจเพื่อสร้างพื้นอารมณ์	ความรัก (feeling)	กึ่งฝัน	ความรักในผู้นำ	จำเป็นต้องเรียนรู้ว่าโลกนี้งดงาม
14-21 ปี	ระบบประสาท เพื่อสร้างการคิดเหตุผล	ความคิด (thinking)	รู้ตัว	ความศรัทธาในความถูกต้องของอุดมคติ	จำเป็นต้องเรียนรู้ว่าโลกนี้เป็นจริง

สำหรับการศึกษาอนุบาลวอลดอร์ฟ เน้นเด็กในช่วงอายุ 0 - 7 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายเป็นอิสระ ทำงานร่วมกับกายชีวิต ทำให้เกิดการพัฒนาทางร่างกายอย่างรวดเร็วเด็กในช่วงวัยนี้มีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่น เด็กได้สัมผัสกับโลกที่ตนไม่เคยสัมผัสมาก่อน และต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ บนโลกมากมาย วิธีที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อจะเรียนรู้โลกได้ คือ การทำตามแบบ (Imitation) ซึ่งเป็นธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

หลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบอนุบาลวอลดอร์ฟ

1

มีแบบแผนและจังหวะสม่ำเสมอ (Rhythm)

2

มีการทำกิจกรรมซ้ำ (Repetition)

3

มีความเคารพในสรรพสิ่ง (Reverence)

1

มีแบบแผนและจังหวะสม่ำเสมอ (Rhythm)

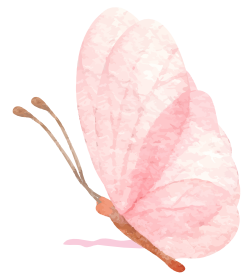
การมีแบบแผนและจังหวะของห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ และแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงได้ว่ากิจกรรมในลำดับต่อไปคืออะไร จะทำให้เด็กเกิดความมั่นคงในจิตใจ และสามารถดำเนินภารกิจให้สำเร็จได้

อนุบาลวอลดอร์ฟแต่ละห้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างไปตามความเหมาะสม ครูจะพิจารณาและกำหนดแบบแผนกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งจะมีความสม่ำเสมอตลอดปีการศึกษา แต่อาจมีการแก้ไขปรับเปลี่ยน หรือยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์

การจัดกิจกรรมต้องมีความสม่ำเสมอทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกวัน กิจกรรมที่หมุนเวียนกันไปแต่ละวันในหนึ่งสัปดาห์ และกิจกรรมที่จัดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษา

ตัวอย่างกิจกรรมประจำวันของอนุบาลบ้านรัก

- 7.00-8.45 น. ตื่นแต่เช้ามาอนุบาลบ้านรัก
เรียนรู้อะสภการณชีวิต ทำงานบ้านและงานครัว
- 8.45-9.20 น. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 9.20-9.40 น. กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมวงกลม
และเสริมประสภการณ
- 9.40-10.00 น. อาหารว่างเช้า
- 10.00-11.00 น. กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมเล่นเสรี
กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
- 11.00-11.45 น. กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมกลางแจ้ง
เล่นเครื่องเล่นสนาม และทำงานสวน
- 11.45-12.15 น. เล่านิทานหุ่นต้งโต๊ตะ
- 12.15-13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน
ล้างหน้า แปรงฟัน เตะรียมตัวเข้านอน
- 13.30-14.45 น. นอนหลับฝันหวาน
- 14.45-15.00 น. ตื่นนอน รับประทานอาหารของว่างบ่าย
- 15.00-15.30 น. กิจกรรมที่ 6 เกมการศึกษา หรือการละเล่น
ของไทย
- 15.30 น. แม่เมตตา อ้าลาเพื่อนและครู
รอผู้ปกครองมารับกลับบ้าน

ตัวอย่างความคงที่ของกิจกรรมประจำสัปดาห์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

วันจันทร์

ร้อยดอกไม้

วันอังคาร

ปั้นขนมปัง

วันพุธ

ว่ายน้ำ

วันพฤหัสบดี

ระบายสีน้ำ/วาดรูปสีเทียน

วันศุกร์

หัตถกรรม งานมือ เย็บปักถักร้อยและละครหุ่น

ร้อยดอกไม้

ปั้นขนมปัง

ว่ายน้ำ

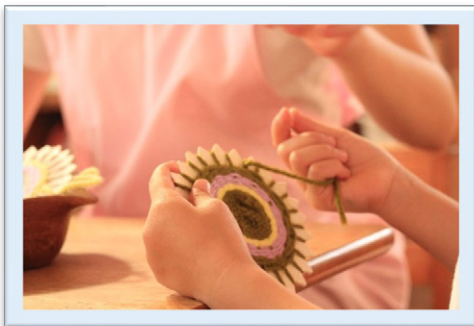

ระบายสีน้ำ/วาดรูปสีเทียน

ละครหุ่น

หัตถกรรม งานมือ
เย็บปักถักร้อย

2

มีการทำกิจกรรมซ้ำ (Repetition)

มีการทำกิจกรรมซ้ำ เพราะเด็กมีความต้องการกระทำในสิ่งเดิมซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเกิดความรู้สึกว่าตนสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เอง สิ่งเหล่านี้จะพัฒนาเป็นความเชื่อมั่นในตนเองต่อไปในอนาคต

การไม่เปิดโอกาสให้เด็กทำซ้ำ อาจทำให้เด็กเกิดความรู้สึกลุ่มหลง การพยายามใช้สิ่งของต่าง ๆ มาล่อใจเด็ก จะทำให้เด็กขาดสมาธิ ไม่มีความจดจ่อในสิ่งที่กำลังทำ ขาดความพยายามในการทำงานเบื้องหน้าของตนให้สำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ **กิจกรรมพื้นฐานในอนุบาลวอลดอร์ฟ** จึงเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เป็นแบบเดียวกันตลอดทั้งปีการศึกษา โดยที่เนื้อหาของกิจกรรมแต่ละอย่างจะมีการทวนซ้ำติดต่อกันถึง 3 สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสซึมซับ และทำความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนอย่างถ่องแท้พร้อมทั้งยังเป็นการพัฒนาสมาธิและพลังเจตจำนงของเด็กอีกด้วย

3

มีความเคารพในสรรพสิ่ง (Reverence)

กิจกรรมรับขวัญวันเปิดเทอม

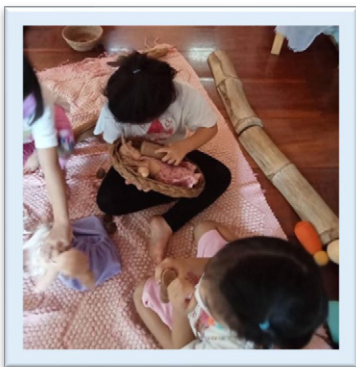
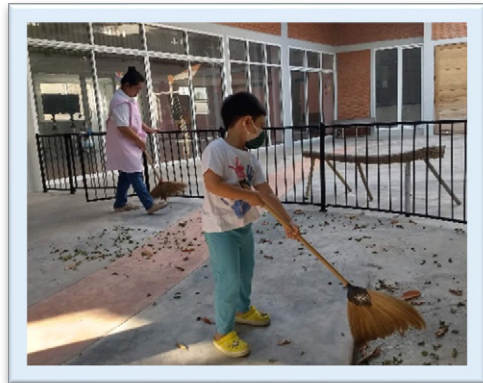
บรรยากาศในห้องและการปฏิบัติของครู
ควรสะท้อนให้เห็นถึงความรัก และความเคารพ
ในสรรพสิ่ง เข้าถึงธรรมชาติ วัฒนธรรม เทศกาล และ
วิถีชุมชน สิ่งเหล่านี้จะนำพาเด็กให้กลายเป็นผู้ที่มีสำนึก
รู้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว เห็นคุณค่าของชีวิต และ
การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย

องค์ประกอบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ของอนุบาลวอลดอร์ฟในช่วงอายุ 0-7 ปี ประกอบด้วย

1) การเลียนแบบหรือการทำตามอย่าง เด็กจะ
ทำตามอย่างบุคคลรอบตัวทั้งท่าทางและความรู้สึก ทำตามทีเห็น
โดยไม่ได้อคิด ครูพาเด็กลงมือทำมากกว่าอธิบายด้วยคำพูด ดังนั้น
การกระทำของครูต้องเป็นสิ่งที่ควรค่ากับการเป็นแบบ ครูจึงควร
ระมัดระวังตนเองทั้งความคิด การกระทำ และคำพูด กระทำ
ในสิ่งที่ดีงาม เหมาะสม และงดงาม

การตระหนักถึง**ความสำคัญ**
ของการเลียนแบบ จะช่วยให้ครู
สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ในห้องเรียนได้ง่ายขึ้น ดังนั้นสิ่งใด
ก็ตาม ที่ครูเห็นว่าเป็นสิ่งที่เด็ก
สมควรกระทำ ครูจะกระทำให้ดู
อย่างสม่ำเสมอ แล้วเด็กจะรับไป
ปฏิบัติโดยปราศจากความกังขาใด ๆ

นอกจากนี้ เด็กยังนำเอาสิ่งที่เห็น
ครูปฏิบัติไปเลียนแบบในการเล่นของตน
ทั้งหมดนี้ เป็นกระบวนการเรียนรู้
ที่เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัวในเด็ก และจะส่งผล
ต่อการพัฒนาพลังเจตจำนงเด็ก
อย่างต่อเนื่อง

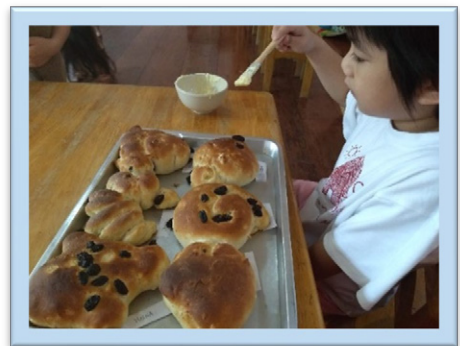
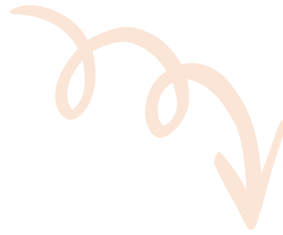
2) **จินตนาการ** เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งจินตนาการหรือภาวะฝัน เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 3 ปีขึ้นไป พลังจินตนาการของเด็กก็จะค่อย ๆ เผยตัวออกมาในรูปของ **ภาพในใจ** ปรากฏออกมาเป็นการเล่น และการเล่นของเด็กจะเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา แปรเปลี่ยนไปมาไม่หยุดหย่อน ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ ของเด็กจึงควรมีลักษณะสร้างเสริมจินตนาการ เช่น การฟังนิทาน การเล่นละครหุ่น หรือการเล่นอิสระที่เปิดโอกาสให้เด็กใช้จินตนาการของตนอย่างเต็มที่

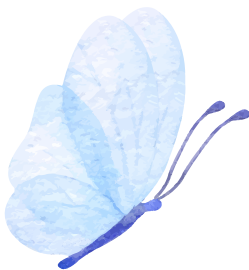
3) แรงแบบดาลใจ สำหรับเด็กปฐมวัยทุกประสบการณ์ คือ ความมหัศจรรย์ กิจกรรมพื้นฐานในชีวิตประจำวัน สามารถทำให้เป็นเรื่องที่น่าเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยเฉพาะกิจกรรมที่ทำให้เด็กเห็นความเปลี่ยนแปลงของผลลัพธ์บางอย่าง ตัวอย่างเช่น กิจกรรมปั้นขนมปัง ซึ่งแปรสภาพจากแป้งที่เป็นผง มาเป็นก้อนขนมปัง สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงจะส่งเสริมความคิดของเด็กในการมองสิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่อง แต่ยังพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็กอีกด้วย สำหรับเด็กแล้วการเปลี่ยนแปลงที่เห็นจากสิ่งต่าง ๆ ล้วนดูน่าอัศจรรย์ทั้งสิ้น และจะเป็นแรงบันดาลใจที่กระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ หรือเข้าร่วมกิจกรรม

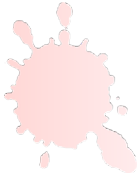

กิจกรรมการทำขนมปัง

การใส่ใจกับความงดงามรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นการจัดห้อง การจัดที่เก็บของเล่น ฯลฯ ถือเป็นแรงบันดาลใจอีกประการหนึ่งในการส่งเสริมให้เด็กทำตามอย่าง และนำไปสู่การพัฒนาด้านจิตสำนึกในทิศทางที่ดีงาม

กิจกรรมพื้นฐานในอนุบาลวอลดอร์ฟ

เป็นกิจกรรมที่เด็กมีความต้องการอย่างสม่ำเสมอ ต้องจัดให้มีทุกวัน กิจกรรมพื้นฐานแต่ละกิจกรรมจะมีลำดับที่แน่นอนตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ ตัวอย่างกิจกรรมพื้นฐาน เช่น เล่นสร้างสรรค์หรือการเล่นอิสระ กิจกรรมวงกลม การเล่านิทาน ศิลปะสีน้ำและสีเทียน การทำอาหาร และหัตถกรรม และงานปั้น โดยแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียด ดังนี้

การเล่นสร้างสรรค์หรือการเล่นอิสระ

อนุบาลวอลดอร์ฟให้ความสำคัญกับการเล่นสร้างสรรค์ โดยจัดช่วงเวลาเฉพาะสำหรับการเล่นสร้างสรรค์ โดยช่วงเวลาการเล่นนี้จะเป็นไปโดยอิสระ ระยะเวลาสำหรับการเล่นสร้างสรรค์ประมาณ 1 ชั่วโมง เมื่อหมดเวลาเล่นเด็ก ๆ ทุกคนจะช่วยกันเก็บของเล่นทั้งหมดเข้าที่เดิม โดยครูจะร้องเพลงเป็นสัญญาณให้เด็กรับรู้ พร้อมช่วยเด็กเก็บของเล่น และทำความสะอาดห้อง

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นสร้างสรรค์ของเด็กควรเป็นวัสดุจากธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น และวัสดุอุปกรณ์ที่อยู่ในห้องเรียน

กิจกรรมวงกลม

กิจกรรมวงกลมเป็นกิจกรรมกลุ่มใหญ่ที่เด็กทั้งห้องทำร่วมกัน มีครูเป็นผู้นำการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมนิทาน กิจกรรมบทกลอน กิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลง โดยเพลงที่ใช้ในการทำกิจกรรมวงกลม อาจจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ฤดูกาล ประเพณี หรือการทำงานในชีวิต บางครั้งเพลงที่ใช้ยังอาจเป็นนิทานเพลง ซึ่งแต่งขึ้นมาประกอบการทำกิจกรรมดังกล่าวโดยเฉพาะ

การเล่านิทานและการเชิดหุ่น

การฟังนิทานเป็นกิจกรรมที่ต้องการความสงบ เพื่อให้เด็กมีสมาธิและสามารถติดตามรับฟังเรื่องราวในนิทานได้จนจบ ครูจะเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก ครูมักเล่านิทานปากเปล่ามากกว่าที่จะอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟัง เพราะการเล่าปากเปล่านั้นจะทำให้สามารถสื่อสารกับเด็กได้โดยตรง

การเล่านิทานประกอบหุ่น ครูจะเล่านิทานโดยเชิดหุ่นที่ประดิษฐ์ง่าย ๆ ด้วยวัสดุที่มาจากธรรมชาติ ฝ้ายฝ้าย นุ่น หรือใยจากขนแกะ ขนาดของหุ่นเหมาะกับการเชิดด้วยมือ จึงมีหุ่นแบบนี้ให้เด็ก ๆ ได้เล่นในช่วงเวลาเล่นอิสระด้วย

ครูเล่านิทาน

เด็กเล่นเลียนแบบ
การเล่านิทานของครู

ศิลปะสีน้ำและวาดรูปสีเทียน

ครูวางระเบียบในขั้นตอนการจัดเตรียมอุปกรณ์ แต่ให้อิสระในการวาดแก่เด็ก การทำศิลปะในอนุบาลวอลดอร์ฟไม่ใช่การฝึกวาดภาพ หากแต่เป็นการปล่อยให้เด็กได้วาดตามจินตนาการของตน โดยครูไม่เข้าไปแทรกแซง แนะนำวิพากษ์วิจารณ์ หรือแก้ไขภาพวาดของเด็ก การทำศิลปะสีน้ำจะใช้แม่สีเพียง 3 สี คือ สีแดง สีน้ำเงิน และสีเหลือง

การทำอาหาร

การทำอาหารเด็กควรมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบจนกระทั่งประกอบอาหารเสร็จ เพราะจะเป็นการพัฒนาความคิด และการมองเห็นต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ถ้าหากส่วนประกอบอาหารบางอย่างที่ต้องใช้เวลาในการเตรียมครูสามารถนำมาทำล่วงหน้าในระหว่างกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์

● หัตถกรรมและงานปั้นขี้ผึ้ง

งานหัตถกรรมและงานปั้นขี้ผึ้ง เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสใช้จินตนาการของตนอย่างเต็มที่ จากของที่มีอยู่ในธรรมชาติ ให้กลายเป็นสิ่งต่าง ๆ

งานหัตถกรรมแต่ละชิ้น ไม่จำเป็นต้องทำให้สำเร็จในคราวเดียว เด็กอาจจะทำติดต่อกันหลายสัปดาห์จนเสร็จก็ได้ เพราะสิ่งนี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักอดทน และรอคอย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของอนุบาลบ้านรัก

การจัดประสบการณ์มุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่าน กิจกรรม
พื้นฐานในชีวิตประจำวัน คือ งานบ้าน งานครัว และงานสวน

งานบ้าน เป็นงานที่เกี่ยวกับเรื่องของตนเอง
ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำความสะอาด กวาดบ้าน
ถูพื้น ล้างจาน ซักผ้า เป็นต้น

งานครัว เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหาร และงานต่าง ๆ ในชุมชนครัวเรือน เช่น งานเย็บปัก ถักร้อย งานจักสาน งานปั้น และงานช่างไม้

งานสวน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับต้นไม้ ดอกไม้รอบ ๆ
บริเวณ และพืชผักสวนครัวที่ปลูกเอาไว้รับประทาน

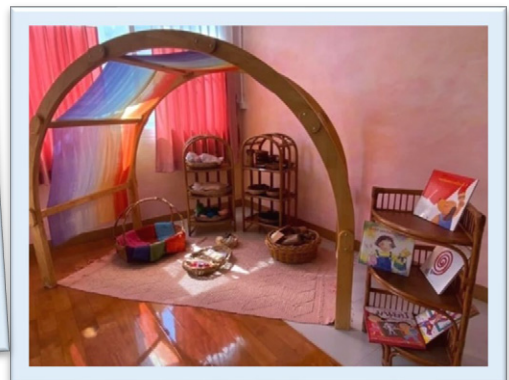
สื่อและวัสดุอุปกรณ์

๖๖ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ เน้นสื่อของจริง ไม่ใช่ของเล่นสำเร็จรูป เป็นสื่อจากวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ก้อนหิน เปลือกหอย ท่อนไม้ กิ่งไม้ พ้าย้อมสีธรรมชาติหลากสี ตุ๊กตาทำจากผ้า ของเล่นพื้นบ้าน และของใช้ในครัวเรือน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสะดวกและง่ายต่อการปรับเปลี่ยน บางครั้งเป็นของเล่นของเด็ก บางครั้งเป็นอุปกรณ์ของครู ๙๙

การจัดสภาพแวดล้อม

● **การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน** เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมือนบ้านหนึ่งหลัง มีมุมต่าง ๆ สำหรับเด็กไว้ทำกิจกรรม เช่น มุมเก็บของใช้ส่วนตัว มุมครัว มุมจัดวันเกิดของเด็ก มุมบ้านสำหรับเล่นอิสระ มุมศิลปะ มีพื้นที่กว้างเพียงพอสำหรับทำกิจกรรมวงกลมร่วมกันทั้งห้อง มีระเบียบสำหรับกิจกรรมเอนกประสงค์ ภายในห้องมีแสงจากธรรมชาติส่องถึงได้ ไม่มีเสียงดังรบกวนการทำงานของเด็ก ๆ สีที่ใช้ในการทาสีผนังห้อง และผ้าปูม่านตกแต่งห้องเรียนต้องเป็นสีที่ให้พลังและให้ความอ่อนหวาน เหมือนกับขอบฟ้ายามรุ่งอรุณ จึงมักเป็นสีชมพูอมสีส้มอ่อน ๆ

ตัวอย่างมุมต่าง ๆ ในห้องเรียนของอนุบาลบ้านรัก

มุมบ้าน

มุมบ้านเป็นมุมที่เด็กได้เล่นเลียนแบบ
โดยนำวัสดุและอุปกรณ์ในห้องเรียน
มาเล่นบทบาทสมมติ

มุมครัวเป็นมุมที่เด็ก ๆ ได้จัดเตรียม และ
ประกอบอาหารกลางวัน ปั่นขนมปัง
และอบขนมปังร่วมกับครู

มุมครัว

มุมนกิจกรรมวงกลม

มุมนกิจกรรมวงกลมต้องมีพื้นที่กว้างเพียงพอที่ให้เด็กทุกคนนั่งเป็นวงกลม เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น การเคารพธงชาติ การเล่านิทาน และการเคลื่อนไหว

มุมนวันเกิด

ทางอนุบาลมีการจัดงานวันเกิดให้เด็กทุกคน มุมนวันเกิดจะมีดวงเทียนจำนวนเท่ากับอายุของเด็ก เช่น ถ้าเด็กอายุ 3 ขวบ จะมีดวงเทียน 3 ดวง ถ้าอายุเพิ่มขึ้นก็จะเพิ่มจำนวนดวงเทียนตามอายุ

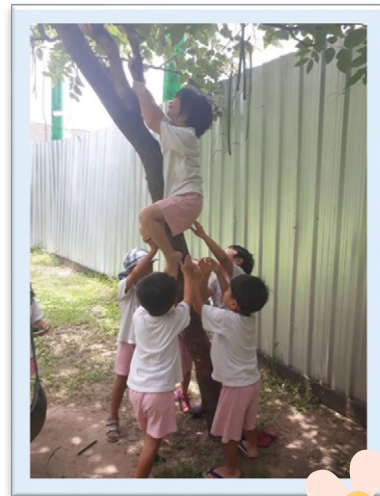
มุมรับประทานอาหาร

มุมรับประทานอาหารกลางวัน
เด็กแต่ละคนจะมีภาชนะสำหรับ
รับประทานอาหารของตนเองเมื่อ
รับประทานอาหารเสร็จแล้ว เด็กทุกคนต้อง
ล้าง เช็ด และเก็บภาชนะทุกชิ้นให้
เรียบร้อย

● การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

เป็นการจัดสภาพแวดล้อมเสมือนโลกใบเล็ก จัดพื้นที่สำหรับให้เด็กวิ่งเล่นในสนามที่มีดิน มีหญ้าของจริง มีบ่อทราย มีน้ำให้เด็กได้สัมผัส และนำมาเล่นได้จริง มีบรรยากาศที่ร่มรื่น มีต้นไม้ที่ออกดอกและออกผล มีสัตว์ที่ใช้ชีวิตอยู่ในธรรมชาติ ไม่ถูกเลี้ยงในกรง เช่น นก หนอน ฝี่เลี้ยง

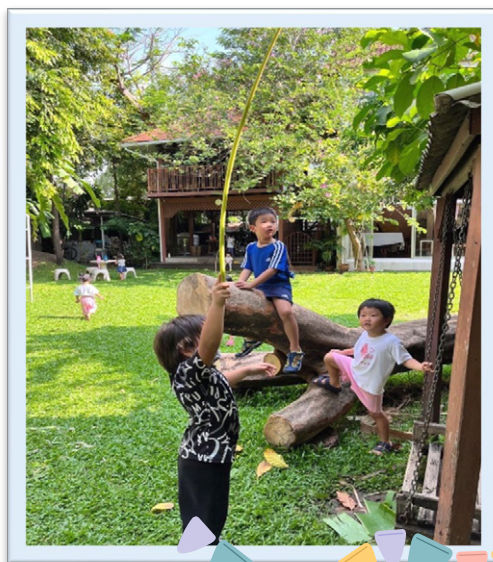
การจัดสภาพแวดล้อมในอนุบาลวอลดอร์ฟ จัดให้สอดคล้องกันทั้ง 4 องค์ประกอบของกายมนุษย์ ●

1) **ร่างกาย** สัมพันธ์กับอาณาจักรดิน หิน และแร่ธาตุ
ในอนุบาลวอลดอร์ฟจึงต้องมีดิน ปูนหญ้า บ่อทราย และน้ำ ให้เด็ก
ได้สัมผัสและเรียนรู้ผ่านการเล่น

2) **กายหลังชีวิต** สัมพันธ์กับอาณาจักรพืช ในอนุบาล
วอลดอร์ฟจึงปลูกพืชและต้นไม้ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ที่ให้ผล ต้นไม้ที่
ออกดอกสวยงาม ต้นไม้ที่มีกลิ่นหอม และต้นไม้ที่มีการ
เปลี่ยนแปลงในรอบปี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การครบรอบ 1 ปี

3) **กายความรู้สึก** สัมพันธ์กับอาณาจักรสัตว์ ในอนุบาล
วอลดอร์ฟควรเอื้อให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสัตว์ที่ใช้ชีวิต
ในธรรมชาติ ไม่ถูกเลี้ยงในกรง เช่น นกบริเวณรอบโรงเรียน
กระรอกบนต้นไม้ ผีเสื้อ หนอน และปลาในบ่อธรรมชาติ

4) **กายฉัน** สัมพันธ์
กับอาณาจักรมนุษย์ เด็กใน
อนุบาลวอลดอร์ฟจึงต้องการ
คนดีมาดูแล และโอบอุ้ม ดังนั้น
ผู้ดูแลเด็ก ครู และ พี่เลี้ยง
จึงต้องมีหนทางพัฒนาตน
อย่างสม่ำเสมอ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบอนุบาลวอลดอร์ฟ จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลเชื่อมโยงกับโลก โดยการเรียนรู้ของเด็กนั้นจะเป็นไปอย่างสมดุล ผ่านการเรียนรู้ทาง **รูปร่าง** คือ การลงมือทำ **จิตใจ** คือ ความรู้สึก ความประทับใจ และ **จิตวิญญาณ** คือ การตระหนัก เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณอย่างกลมกลืนกันไป และสามารถพัฒนาถึงศักยภาพสูงสุดของตนได้

บรรณานุกรม

บุษบง ตันติวงศ์. (2552). *การศึกษาวอลดอร์ฟ ปรัชญา
หลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำรา และ
เอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การเรียนรู้ของ
เด็กปฐมวัยไทย: ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ*. กรุงเทพฯ:
ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

Barton, M. (2014). *Waldorf Kindergartens Today*.
Edinburgh: Floris Books.

Staley, B. (1993). *Waldorf Schools: Kindergarten and
Early Grades*. New York: Mercury Press.

คณะผู้จัดทำเอกสาร

ที่ปรึกษา

ดร.อรรถพล สังขวาสี
ดร.สวัสดิ์ ภูทอง
นางพัชราพรรณ กฤษญาจินดารุ่ง

เลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย
การพัฒนาเด็กปฐมวัย

คณะผู้วิจัย

ดร.พรชูลี ลังกา
ผศ.นิศารัตน์ อิศระมโนรส
ผศ.พรรณี อินทามระ
ดร.บุญยวีร์ จิโรภาสวรพงศ์
ดร.เอื้ออารี จันทร

หัวหน้าโครงการ
นักวิจัยร่วม
นักวิจัยร่วม
นักวิจัยร่วม
นักวิจัยร่วม

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

รศ.ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์

ดร.วรนาท รักสกุลไทย

ที่ปรึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล
โรงเรียนเกษมพิทยา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางพัชราพรรณ กฤษณาจินดารุ่ง
นางสาวจันทิมา ศุภรพงศ์
นางสาวศนิชา ภาวโน
นางสาวสุภาพร แข่งสมุทร
นางสาวอโณทัย สุขเจริญโกศล
นางสาวแหวดาว อุทิศ
นางสาวรุ่งทิพย์ มานะกิจ
นายพงศธร ยุติธ
นางสาวจิตาภา กรุงแสนเมือง
นายธนยศ ชูปวา
นางสาววิชชุตตา ตันพรม

ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย
การพัฒนาเด็กปฐมวัย
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
ผู้ช่วยนักวิชาการ
ผู้ช่วยนักวิชาการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ 02 668 7110-24 ต่อ 2437
โทรสาร 02 241 5152

ภาพประกอบและข้อมูล

อนุบาลบ้านรัก

ผู้วาดภาพหน้าปก

นางสาวอภิสิทธิ์ จรัสชวนะเพท

 ออกแบบกราฟฟิก

นางสาววันวิสา พุทธิ

 วาดภาพ

นางสาวพินลดาพร สนั่นก้อง

อนุบาลวอลดอร์ฟ
(Waldorf kindergarten)

ISBN (ชุด) : 978-616-270-385-0

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุขุวิท แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
Tel : (+66) 0 2668 7123 Fax : (+66) 0 2243 0082
www.onec.go.th

ISBN (ชุด) : 978-616-270-385-0

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุโขทัย แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
Tel : (+66) 0 2668 7123 Fax : (+66) 0 2243 0082
www.onec.go.th